SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:603

av Boriana Åberg (M)

Dagsböter som påföljd

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa dagsböter som straffpåföljd och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Dagsböter är i dag en vanlig straffpåföljd för brott som betecknas som ringa men ändå bedöms vara av grövre karaktär, som exempelvis fortkörning över en viss hastighet. Dagsböter kan även utdömas för vissa former av narkotikabrott, ringa stöld och bokföringsbrott, och det är en vanlig påföljd för bland annat ungdomar som inte döms till ungdomsvård. Dagsböterna ska motsvara en dags nettoinkomst och bedöms utifrån inkomst och beroende på hur allvarligt brottet anses vara. Bestämmelsen om dagsböter regleras i 25 kap. brottsbalken och dagsböter utdöms mellan minst 30 stycken och högst 150 stycken. Samtidigt ska domstolen ta hänsyn till den åtalades inkomst, förmögenhet och allmänna ekonomiska förhållanden. Här uppstår emellertid ett problem.

Det sker sällan någon formell kontroll, om inte starka misstankar om bötesfusk föreligger, av den åtalades ekonomiska situation, vilket innebär att den som är åtalad kan uppge att han eller hon är arbetslös och därmed dömas till en väldigt låg dagsbot. Detta leder till en orimlig situation där personer har möjlighet att komma undan ett strafföreläggande genom att uppge falska uppgifter och utnyttja luckor i rättsväsendet.

Dagsböter som straff strider mot principen om likhet inför lagen: Samma brott ska straffas på samma sätt och med samma straff oavsett vem som utför det. Brottet blir inte värre för att det utförs av en höginkomsttagare.

Med dagsböter knutna till inkomst riskerar kriminella med svarta inkomster att få straffrabatt i förhållande till en i övrigt skötsam skattebetalare. Finns det ingen beskattad inkomst blir dagsboten ganska låg, vilket ger straffrabatt för individer med svarta inkomster. Den gruppen är inte extra skyddsvärd sett ur ett allmänt rättsperspektiv.

Systemets brister blir särskilt tydliga vid fortkörning. En förare som kör 30–49 km/h över hastighetsgränsen på en 30-väg får ett fast bötesbelopp på 4 000 kronor. Kör föraren däremot 50 km/h eller mer över hastighetsgränsen, det vill säga gör sig skyldig till en betydligt allvarligare överträdelse, utdöms dagsböter. För personer med inga eller låga inkomster kan detta innebära att den grövre överträdelsen leder till en lägre ekonomisk påföljd än den mindre allvarliga. Detta framstår som både inkonsekvent och svårt att motivera ur ett rättvise- och proportionalitetsperspektiv.

Regeringen bör därför utifrån detta överväga en översyn av lagstiftningen i syfte att avskaffa dagsböter som straffpåföljd.

Boriana Åberg (M)